

Η ειδική οργάνωση - Jaime Cubero

Σκέψεις για την αναρχική οργάνωση

Η ευθύνη είναι η υποχρέωση του να απαντήσουμε σε κάποιους για διάφορες ενέργειες ή για ό,τι μας εμπιστεύτηκαν αυτοί. Κανένας δεν μπορεί να είναι υπεύθυνος χωρίς να είναι ελεύθερος.

Η ειδική οργάνωση του αναρχικού κινήματος αποτελεί ένα παράδειγμα του πώς υπονοείται (η οργάνωση αυτή) όσον αφορά τον προσδιορισμό της, με τις ιδιαιτερότητες που καθορίζουν τις βασικές αρχές, από την πρακτική των οποίων εξαρτάται και η ύπαρξή της.

Το επαναστατικό πρόγραμμα, εκθειάζοντας τον ελευθεριακό σοσιαλισμό, απαιτεί μια οργάνωση με την οποία να καθορίζονται οι στρατηγικές και, παρομοίως, οι εναλλακτικές λύσεις για όλες τις περιπτώσεις, την ίδια στιγμή που η πρακτική της να αποτελεί μια προσδοκώμενη εφαρμογή του προγράμματός της. Επομένως, οι έννοιες ελευθερία, ευθύνη, ηθική, ομοσπονδιακό σύστημα (φεντεραλισμός), αλληλεγγύη, αυτοδιεύθυνση κ.λπ., όχι μόνο πρέπει να αποτελούν έννοιες μιας κάποιας θεωρητικής πορείας, αλλά όλα αυτά που καθορίζουν την πρακτική και τη συμπεριφορά των αναρχικών στην οργάνωση αυτή. Κατά συνέπεια, δεδομένου ότι τα άτομα δεν είναι παρά η κυψελοειδής μονάδα της οργάνωσης, οι ομάδες και οι κολεκτίβες (collectives) αποτελούν το βασικό της πυρήνα.

Οι ομάδες συγγένειας αποτελούνται από τους αγωνιστές η σχέση μεταξύ των οποίων, που βασίζεται στα ιδιαίτερα ενδιαφέροντά τους, είναι περισσότερο έντονη στο βαθμό που τρέφεται από τις επαναστατικές ιδέες και πρακτικές. Κάθε ομάδα έχει έναν περιορισμένο αριθμό συμμετεχόντων που εγγυάται ένα μεγαλύτερο βαθμό οικειότητας μεταξύ των μελών της. (Η ομάδα) είναι αυτόνομη, στο βαθμό που τα μέλη της μπορούν να οργανωθούν εκ νέου ατομικά και κοινωνικά. Λειτουργούν ως καταλύτες στο κίνημα, παρέχοντάς του πρωτοβουλία και ευσυνειδησία. Η ένωση ή ο χωρισμός κάθε ομάδας καθορίζεται από την περίσταση και τα ενδιαφέροντα και όχι με βάση οποιαδήποτε συγκεντρωτική απόφαση. Οι προσχωρήσεις ή οι αποχωρήσεις γίνονται αυθόρμητα και ελεύθερα, χωρίς πίεση οποιασδήποτε φύσης. Κατά τη διάρκεια περιόδων πολιτικής καταστολής οι ομάδες συγγένειας είναι αρκετά ανθεκτικές. Λόγω του υψηλού βαθμού συνοχής που υπάρχει μεταξύ των συμμετεχόντων σε αυτές είναι δύσκολο να διεισδύσει κάποιος στην ομάδα και σχεδόν κάτω από τις πιο δύσκολες συνθήκες, οι ομάδες συγγένειας κατορθώνουν να διατηρήσουν την επαφή τους. Τίποτα δεν εμποδίζει τις ομάδες από να εργαστούν σε οποιοδήποτε επίπεδο κρίνουν αυτές απαραίτητο. Μπορούν να ενωθούν με τοπικές, περιφερειακές ή/και εθνικές ομαδοποιήσεις, σε μια μόνιμη ή τυχαία μορφή, για την υλοποίηση κοινών σχεδίων. Κάθε ομάδα φροντίζει να εξασφαλίσει τους απαραίτητους πόρους για τη λειτουργία της με τη μέγιστη αυτονομία.

Η ένωση με βάση τα ενδιαφέροντα και οι κοινοί στόχοι, χωρίς τη διάρρηξη της αυτονομίας, είναι το βασικό χαρακτηριστικό του ομοσπονδιακού (φεντεραλιστικού) συστήματος. Κατ' αυτόν τον τρόπο, οι μεν τοπικές ενώσεις οργανώνονται σε περιφερειακή βάση, οι δε περιοχές σε εθνική βάση, μέχρι τη διεθνή συνομοσπονδία. Κάθε τι που συζητείται όσον αφορά την δραστηριότητα σε κάθε περίπτωση αποφασίζεται αποκλειστικά από το άτομο μέχρι την ομοσπονδία, σε ένα

κατάλληλο φόρουμ μιας αυτόνομης και ελεύθερης μορφής. Μόνο όταν μια δραστηριότητα περικλείει κοινούς στόχους, είτε από μια ομάδα σε μια άλλη ομάδα είτε από μια χώρα σε μια άλλη χώρα, τότε γίνεται χρήση της συμφωνίας και του συμβιβασμού και εδώ επιτυγχάνεται μια συμφωνούν σε κάτι με βάση την ελευθερία και την ευθύνη.

Τι είναι ελευθερία; Αντικείμενο σημαντικών διαμαχών καθ' όλη τη διάρκεια της ιστορίας. Είναι ελεύθερη θέληση ή αιτιοκρατία (determinism); Θέτουμε σε εφαρμογή τις ενέργειές μας μέσω επιλογής ή όχι; Κατευθυνόμαστε μήπως μόνο από τις εσωτερικές μας ορμές τις οποίες δεν ελέγχουμε; Ο άνθρωπος συμβαίνει να είναι ένα λογικό ζώο: μια αλήθεια που δέχεται ο καθένας. Το να είσαι λογικός σημαίνει να είσαι ικανός να επιλέγεις, ικανός να προτιμάς, να ζυγίζεις, να συγκρίνεις αυτή ή εκείνη τη λύση, να καταλάβεις τις πιθανότητες των δυνατοτήτων. Ο άνθρωπος είναι σε θέση να προβλέπει τις συνέπειες των ενεργειών του. Είναι ικανός να φαντάζεται ότι εάν προχωρήσει κατ' αυτόν τον τρόπο, θα είναι σε θέση να πετύχει αυτό ή το άλλο. Μια τέτοια δράση θα έχει και μια ανάλογη συνέπεια. Και επειδή είναι σε θέση να κρίνει, είναι και ικανός να συγκρίνει, ικανός να μετρήσει, ικανός να επιλέξει. Εάν ο άνθρωπος ήταν μόνο ένα αυτόματο, δεν θα είχε καμιά συνείδηση του μέλλοντός του. Έχοντας συνείδηση του μέλλοντος, καταδεικνύει την ανεξαρτησία και την ικανότητα να επιλέγει την επιτυχία που πρόκειται να επέλθει. Είναι εξαιτίας αυτού που ο άνθρωπος είναι ανεξάρτητη ύπαρξη και γνωρίζει την ελευθερία. Όταν έχουμε μια παρόρμηση για μια οριστική πράξη και εξετάζουμε τις συνέπειές της, όταν σκεπτόμαστε γι' αυτό, μάς αποκαλύπτεται μια σειρά δυνατοτήτων τις οποίες πρέπει να αναλύσουμε λογικά. Συγκρατούμε την παρόρμηση, κατανικούμε την επιθυμία και αποφασίζουμε να μην κάνουμε ό,τι είχαμε επιθυμήσει. Το να αρνούμαστε αυτό το πρακτικό γεγονός με το οποίο ελέγχουμε στη ζωή μας είναι σαν να αρνούμαστε πρακτικά ολόκληρη τη δύναμη της εκπαίδευσης. Τα μεγαλύτερα εμπόδια εναντίον των οποίων πρέπει να παλέψουμε ευλόγως οι διακηρύξεις και η πεποίθηση του ότι είμαστε ικανοί μόνο να επιλύσουμε τα μεγάλα κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα με κόστος την ελευθερία μας. Αλλά η ελευθερία είναι κάτι πολύ περισσότερο. Και είναι μέσω της κατάκτησης της κατάλληλης ελευθερίας που μπορούμε να εγγυηθούμε τη λύση αυτών των προβλημάτων για την οποία ψάχνουμε. Η κατεύθυνση της ελευθερίας είναι αυτός της πρακτικής ελευθερίας. Είναι με την πρακτική της ελευθερίας που διαμορφωνόμαστε ως ελεύθερα όντα.

Η ευθύνη είναι η υποχρέωση του να απαντήσουμε σε κάποιους για διάφορες ενέργειες ή για ό,τι μας εμπιστεύτηκαν αυτοί. Κανένας δεν μπορεί να είναι υπεύθυνος χωρίς να είναι ελεύθερος. Η ευθύνη έχει δύο πτυχές: την ατομική και τη συλλογική. Η ατομική ευθύνη αναγκάζει έναν άνθρωπο να απαντήσει μόνο για τις ενέργειές του ή για κάτι που του εμπιστεύτηκαν. Η συλλογική ευθύνη αναγκάζει κάποιον να απαντήσει όχι μόνο για τις δικές του ενέργειες, αλλά και για τις ενέργειες άλλων ανθρώπων, όταν μιλάμε για συγκεκριμένες, αποδεκτές ενέργειες, που καθορίζονται ελεύθερα από μια ομάδα ατόμων που συνδέονται για να φέρουν σε πέρας έναν κοινό στόχο. Ο καθένας και όλοι στην περίπτωση αυτή, είναι ατομικά και συλλογικά υπεύθυνοι και η ελευθερία τους καθορίζεται από το διπλό αυτό χαρακτήρα της ευθύνης. Η μεμονωμένη ευθύνη, η υποχρέωση να δοθεί απάντηση για τις ενέργειές κάποιου ή για τα πράγματα που εμπιστεύτηκαν κάποιον σε κάποιον δεν μπορεί να αποφευχθεί από κανένα άτομο του οποίου οι διανοητικές ικανότητες είναι κανονικές.

Υπάρχουν τρεις τύποι αναρχικών: α) οι ατομικιστές, αντίπαλοι κάθε μορφής οργάνωσης, β) οι ατομικιστές υποστηρικτές της ελεύθερης και στιγμιαίας ένωσης, αλλά γενικά εναντίον της οργάνωσης και γ) οι υποστηρικτές της μεθοδολογικής και μόνιμης οργάνωσης. Εμείς, ως υποστηρικτές της τελευταίας θέσης, δεν θα μιλήσουμε για τις πρώτες δύο. Η αντίληψη της ατομικής ευθύνης, μέσα στην οργάνωση είναι μέρος της συνύπαρξης του ατόμου και της κοινωνίας ως βασική ανάγκη, η πραγματικότητα της οποίας προηγείται της ύπαρξής της. Είναι μέρος της αρχής της αλληλεγγύης που στοχεύει σε μια αναρχική κοινωνία και που επεκτείνεται σε όλες τις κατηγορίες των ανθρώπινων όντων που μοιράζονται τις ίδιες αντιλήψεις και αγωνίζονται για τον ίδιο σκοπό. Οι δεσμευμένοι με βάση μια συμφωνία ενδιαφερόντων είναι υπεύθυνοι για όλες εκείνες τις ενέργειες της ζωής τους που έχουν κοινωνικό χαρακτήρα, τις συνέπειές τους, καλές ή κακές, ικανές να επηρεάσουν τις συνθήκες ύπαρξης, ασφάλειας και ευημερίας των συνανθρώπων τους. Οι ενέργειες που βλάπτουν τους φίλους πρέπει να αποτρέπονται. Τα παραδείγματα είναι ατελείωτα και πολλαπλασιάζονται όταν εντείνεται ο αγώνας, όπως σε περίπτωση απεργιών, όταν η ίδια η συλλογική ευθύνη μετατρέπεται σε ατομική ευθύνη και είναι θεμελιώδης.

Η συλλογική ευθύνη είναι προσιδιάζουσα στην αναρχική οργάνωση. Επιβάλλεται με την εφαρμογή των ομοσπονδιακών αρχών. Αναγκάζει τα μεμονωμένα μέλη να είναι υπόλογα για τις ενέργειές τους ενώπιον της ομάδας, και αυτό ενώ η ομάδα είναι ολόκληρη υπόλογη στο κάθε μέλος. Δεν υπάρχει καμία αντίθεση μεταξύ της συλλογικής και ατομικής υπευθυνότητας. Από κοινωνικής άποψης και οι δύο ολοκληρώνονται και επεκτείνονται. Όταν μια ομάδα ή μια κολεκτίβα (σ.τ.μ.: group and collective στο αγγλικό κείμενο) παίρνει μια απόφαση που εκπηγάει από την πρακτική εφαρμογή των αρχών της, εγκρίνοντας την ανάπτυξη μιας δραστηριότητας, κανένα από τα μέλη της δεν μπορεί να διαχωριστεί, να προτρέξει ή να δράσει με έναν τρόπο που μπορεί να βλάψει την επίτευξη του στόχου της αυτού. Ο καθένας είναι συνυπεύθυνος. Η υπευθυνότητα είναι συλλογική και κοινωνική. Η απόφαση ήταν συλλογική, η ευθύνη είναι συλλογική. Η απόφαση λήφθηκε με μια αποτελεσματική και, ταυτόχρονα, ελεύθερη μορφή για όλους. Η ελευθερία δεν σημαίνει και απουσία περιορισμών. Είναι επιλογή, είναι ελεύθερη αποδοχή των κοινωνικών υποχρεώσεων. Στην οργάνωση, ο συμβιβασμός και η ευθύνη προσδιορίζονται. Η μη εκπλήρωση της υποχρέωσης μπορεί να επιδείξει ανευθυνότητα, ανωριμότητα, αδυναμία και άλλες πτυχές οι οποίες έχουν σχέση με την ηθική.

Όλες οι ενέργειές μας εκτίθενται στην κρίση των αξιών και των ηθικών συνεκδοχών. Καθετί που έχει παρατεθεί μέχρι τώρα έχει ηθικές εφαρμογές. Υπάρχουν σημαντικά άπειρες μελέτες για την ηθική, από την υπέρτατη σκοπιά (θρησκεία) μέχρι την υπερ-ηθική, ανήθικη, που έχει σκοπό να δικαιολογήσει τις ολοκληρωτικές θέσεις των ρατσιστών, του Κράτους, κ.λπ. Αλλά αυτό που μας ενδιαφέρει εδώ είναι η έμφυτη ηθική, με την οποία τεκμηριώνονται οι ελευθεριακές θεωρίες, που μελετήθηκαν και υποστηρίχθηκαν από τον Proudhon και αναπτύχθηκαν από τον Kropotkin, με στερεές βάσεις, η ηθική αυτή που δέχεται μια φυσική τάξη μεταξύ των ανθρώπινων όντων, αυτή που δημιουργήθηκε με τις εντάσεις που σχηματίζονται και στοχεύουν στην προστασία της, επειδή στην πραγματικότητα όλες οι ηθικές δημιουργούνται κατ' αυτόν τον τρόπο και για τα ενδιαφέροντα για τα οποία δημιουργήθηκαν. Γι' αυτό, εάν η κοινωνία πρόκειται να οργανωθεί κάτω από απλές και φυσικές βάσεις, θα διαμορφώσει την ηθική της κατά φυσικό τρόπο, όχι μόνο ως ανάγκη, αλλά επειδή οι άνθρωποι γνωρίζουν του να επιλέξουν.

Επομένως, οι άνθρωποι, όταν ενώνονται για έναν κοινό σκοπό, σύντομα θα μάθουν να αντλούν από τη δική τους οργάνωση τους σωστούς (ρυθμισμένους) κανόνες και εκείνες τις αρχές που θα τους επιτρέψουν να επιτύχουν, με τον καλύτερο τρόπο, τον σκοπό που οραματίζονται. Καθώς κάποιος έχει επαληθεύσει διαμέσου της ιστορίας την αδιάκοπη διαπάλη μεταξύ της ελευθερίας και του απολυταρχισμού και σε όλα τα κινήματα που επιζητούν την κοινωνική υπέρβαση. Υπό αυτήν τη μορφή, η αναρχική οργάνωση αναπτύσσει την ηθική της, συγκροτείται με το καθήκον να είναι η κατάλληλη, καθώς όλη η ηθική δράση είναι ικανή να ματαιωθεί. Η ανήθικη δράση για τον αναρχικό είναι κάτι που προσβάλλει το μέτρο της οργάνωσης. Και το σθένος, η ανάπτυξη, οι μεγάλες δυνατότητες του αναρχικού προτάγματος εξαρτώνται πλήρως από τη συνοχή της ηθικής του.

* Ο Jaime Cubero είναι αναρχικός, μέλος του Centro de Cultura Social (Κέντρο Κοινωνικής Κουλτούρας) του Σάο Πάολο της Βραζιλίας. Το κείμενο αυτό δημοσιεύτηκε στα πορτογαλικά στο www.anarkismo.net και μεταφράστηκε στα αγγλικά και δημοσιεύτηκε ως ξεχωριστό φυλλάδιο από την νοτιοαφρικανική Zabalaza, κυκλοφορώντας και στην ιστοσελίδα της www.zabalaza.net Ελληνική μετάφραση «ούτε θεός-ούτε αφέντης» αρχές Απρίλη 2008.